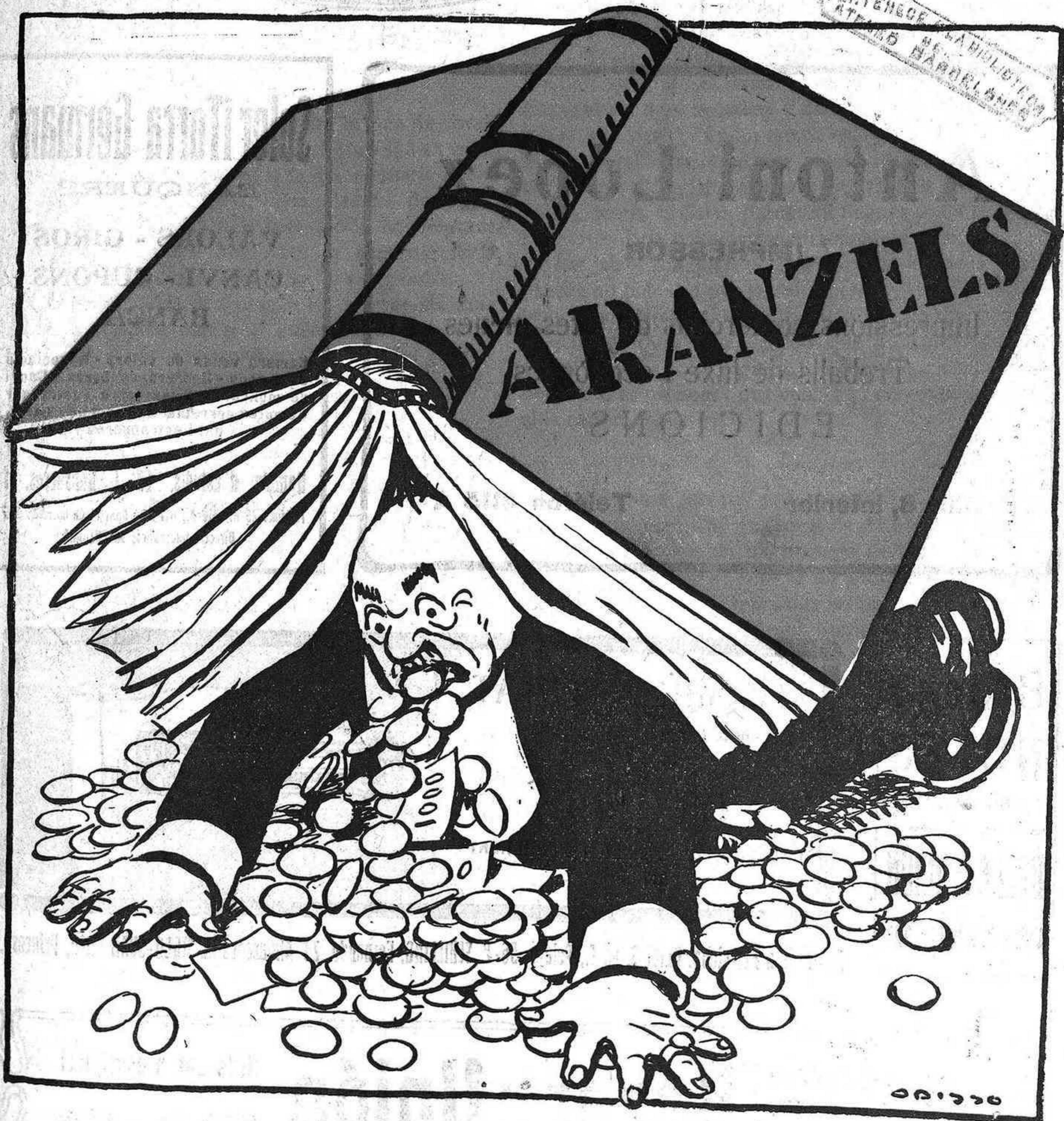

L'Esquella de la Torratxa

Any XLIII :: Número 2203

15 cèntims = Atrassats 30

Barcelona, 27 de maig de 1921

EL TERRABASTALL

—Déu de Déu!... Així pagueu les meves amoretes al poder central?...

SARNA
CURA RÁPIDA
Sarnicida Paradell
Frasco 4 pesetas
Asalto, 28, farmacia - Barcelona

PARA ENFERMEDADES DEL
ESTÓMAGO É INTESTINOS
GASTROL
MIRET
PROBARLO ES CURARSE
NAVALIO MIRET - Farmacéutico
Diputación, 205-BARCELONA

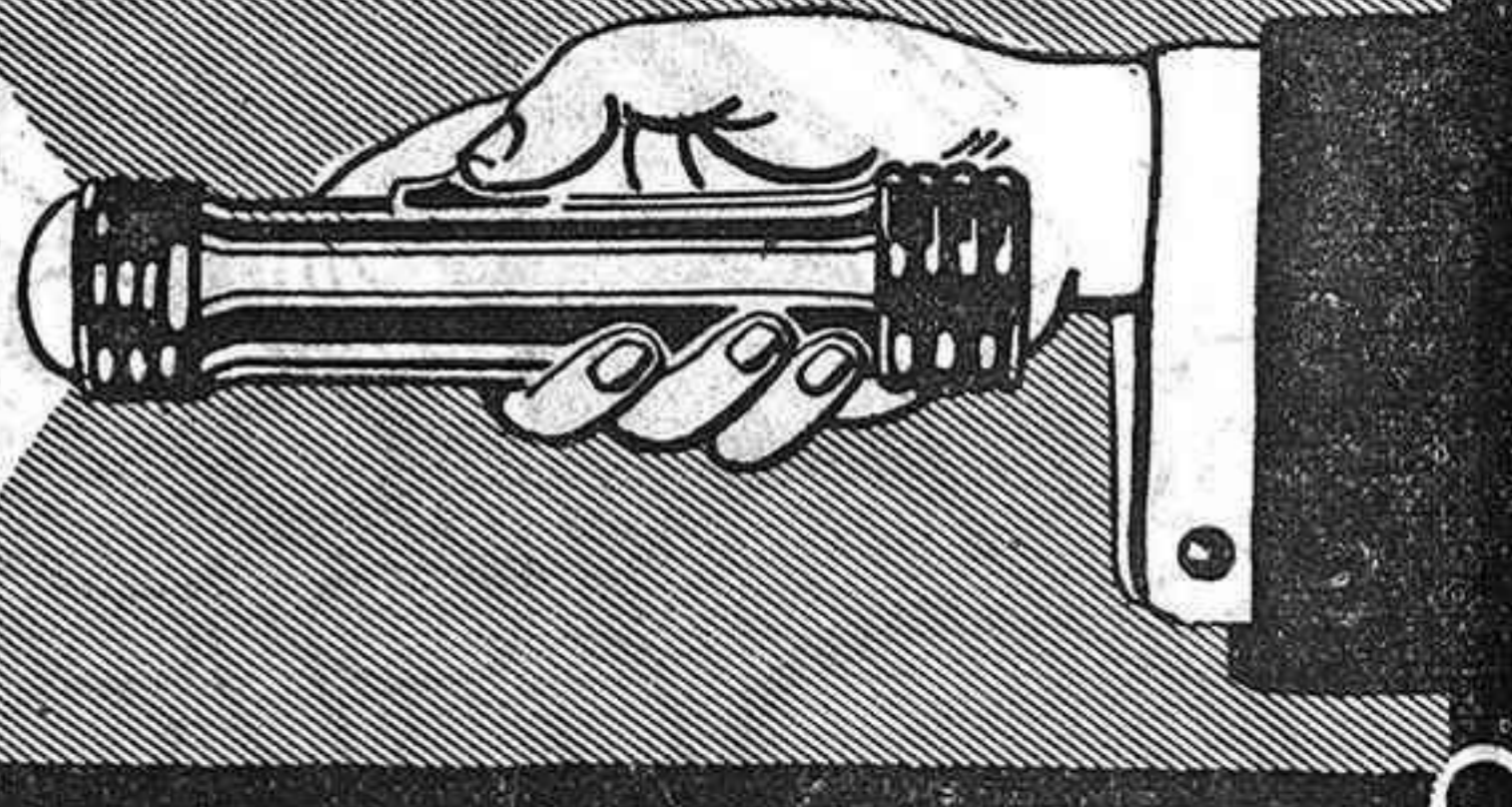
DE VENTA
EN TODAS PAR

Antoni López
IMPRESSOR
Impressions comercials de totes menes
Treballs de luxe i econòmics
EDICIONS
Olm, 8, interior **Teléfono 4115 A**

Soler i Torra Germans
BANQUERS
VALORS - GIROS
CANVI - CUPONS
BANCA
Compra venda de valors - Negociació de cupons - Ordres de borsa - Canvi de monedes - Giros sobre l'estranger
Comptes corrents en monedes nacional i estrangeres
Rambla d'Estudis, 13 i Bonsuccès, 1
Telèfons 25-A., 316-A., 611-A. - Apartat de correus: 535
Direcció telegràfica: SOLERTORRA

Blocks
NOTES
A DEU CENTIMS
BAZAR DE LA UNIÓN
Unió, 3. - BARCELONA

AL CAMP i a la CIUTAT
AMB UNA LAMPARA DE MÀ
I PILA ELÉCTRICA
LOT
TINDREU LLUM BLANCA I PERMANENT
A TOT ARREU

De venda a Barcelona: OLIVE S. en C., Pelayo, 56-E. SCHILLING, Fernando, 23-Almacenes EL SIGLO-JUAN ROCA, Princesa, 10

Tintes bones calltats
UNIÓ, NUM. 3 **Bazar DE LA Unió** Utilis per a escriptori
BARCELONA

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:
Llibreria Espanyola-Rambla del Mig, 20
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:
Fora de Barcelona:
Espanya: trimestre 3 ptes., Estranger, 5

MOSAIC

Resulta curiós el paral·lelisme entre la vida de Sarah Bernhardt i els seus episodis familiars. En 1882 va venir en plena lluna de mel, acompanyada del seu marit, a l'ensemps galan jove de la companyia. Ara vé de sogra. Aleshores, en la plenitud de la seva glòria, se mostrava acompanyada de l'home triat. Avui va entremig de la seva néta i del que podríem nomenar el seu gendre.

Així, aquella Sarah, que omplia les xafarderies universals, se'ns presenta patriarcal, rodejada de la família, treballant amb la néta i interpretant les obres del gendre. Decididament, Sarah Bernhardt serà sempre una excèntrica.

* * *

Quan me parlen de la Sarah Bernhardt penso que entorn d'ella s'ha anat fent el món contemporani. Ens fa

LA SARAH, DAVANT DEL MONUMENT A L'ISCLE SOLER
— Pobrel.. I que deus patir, a dintre d'aquesta
xemenela!

l'efecte que mai ha estat criatura i que el seu cos ha vestit totes les modes, i les seves mans han encaixat amb les mans de tots els homes gloriosos del segle XIX, potser des de Napoleó, i els seus ulls han vist totes les guerres i tots els canvis dels mapes.

Tots els seus han mort: Víctor Hugo, Sardou, Rostand... Totes les seves rivals han mort: la Ristori, la Marini, la Duse, que és com si fos morta. De l'obra dels emperadors, dels cancellers o dels generals, que visquen al seu costat, ja no'n queda res. Napoleó III mort; Bismarck i l'imperi alemany, morts; la reina Isabel i el rei Eduard, d'Anglaterra, morts. Austria i els seus emperadors, morts. Si Sarah Bernhardt tingués de fer les seves memòries, faria la història contemporània d'Europa.

Per això continuarà representant fins a la seva mort, perquè no pot abdicar la seva presidència del món. Li manca una cama, i treballa ajeguda. Encara que li manquessin les dues cames; encara que no conservés més que el tronc i el cap, seguiria representant, perquè Sarah Bernhardt és un nom i una veu, i no necessita per a res ni la carn ni els òssos.

* * *

Jo tinc una feblesa per aquest alcalde, que'm fa l'efecte d'un company de classe, de set i mig i de noies, arribat a batlle. Sembla un banquer de cine, sembla un actor que portés bigoti, sembla un aficionat al «baccarat», sembla un d'aquells senyors que arriben al club a les tres de la matinada, i sembla una autoritat d'aquelles que diuen la paraula justa, en els resums presidencials.

Però no té memòria... Es l'alcalde actor, però sense memòria. L'altre dia inaugurà la sala del pintor Mercadé. Tothom havia repetit cent vegades el nom de Mercadé. Doncs ell s'aixeca, parla i glorifica al gran pintor Benet Ferran. Ho va dir dotze vegades: Ferran, el pintor Benet Ferran...

Els senyors alcaldes haurien de tenir, ademés de secretari, apuntador particular.

* * *

Els aranzels han acabat amb la poca tranquil·litat que teníem. Tota Catalunya parla dels aranzels, que són una ofensiva contra els famosos panyos de Terrassa. Un sastre portarà panyos anglesos i se farà ric, però al mateix temps tot un poble quedarà arruïnat.

L'explicació dels aranzels és molt senzilla. An a mí m'agrada el Moët, i me feien pagar catorze pessetes a la botiga. Vé l'aranzel i el pugem a vint. Aleshores demano Codorniu, que serà barato sense la competència, però

el Codorniu ha pujat el preu. Resum: xampany car i dolent. Si no voleu xampany, apliqueu el principi al conyac. O an el paper. El paper alemany o el francès sofreix la puja dels aranzels. Acudim a la Papelera, i ens trobem amb que, automàticament, ha pujat els preus. I el paper torna a anar car...

I jo he pensat en aquest bon home que s'havia fet conservador, que anava a les revistes del sometent, que cada dia se llençava més al castellà i que acaba llegint en la *Gaceta* les columnes aranzelàries que'l porten a la ruïna. El pobre home sent que alguna cosa ha fallat en seva vida, i torna a renegar com abans de passar revista.

PARADOX

El senyor Jordà, de temps allunyat de les tasques municipals, ha sigut oficialment baixa en el Consistori. El senyor Jordà, era una figura de prestigi. L'aplec de mitjanies que componen l'actual Concell, ajudava bona cosa al relleu adquirit pel senyor Jordà, defensor amatent dels interessos de la Ciutat. La seva joventut, la seva intel·ligència i honradesa, el colocaben, políticament, molt per damunt de la majoria dels seus companys, que ignorem si notaran el buid produït pel regidor dimissionari amb la seva denúncia; que estem en canvi, seguríssims, de que implica l'aparició en el safareig regidorenc, d'una veritable mosca blanca. Un senyor que essent primer Tinent d'Alcalde, despenyant la presidència de la Comissió d'Hisenda, i que per motius de delicadesa que som els primers en respectar, resol alçar el domicili. Quants—entre els que per un deure de cortesia han simulat afectar-se per la separació—serien a batejar-lo interiorment, de babau i d'infeliç!

Les paraules de comiat endossades al senyor Jordà, no han rebassat els límits de la fórmula acostumada per a les ocasions consemblants. Al discurs del senyor Mar-

tínez Domingo, fret com l'ànima del pitjor intencionat de tots els regidors, succeí un silenci de mort... Ni un elogi que depassés l'etiqueta; ni una expressió de cordialitat que aconsolés al company que s'en anava... Una onada de vulgaritat, *de tant se m'enfum*, plana damunt l'hemicicle...

El que més i el que menys dels que restaven a l'escó, pensaria en l'adagi que resa:

—Ves-te'n Anton...

JUST

EL PUDOR D'EN PUIG

Ens mostren la magnífica casa d'En Pich, que donarà a la Plaça de Catalunya un aire senyorial. Dalt de tot, en uns templets, hi han quatre figuretes.

—Saben què representen?—ens diu l'amic.

—Semblen Mercuris.

—Efectivament, són els quatre Mercuris de Bolònia.

—I no hi veu res més?

—No, senyor.

—Doncs si pujés a dalt, veuria que aquests petits Mercuris porten fulles de parra.

—Home!

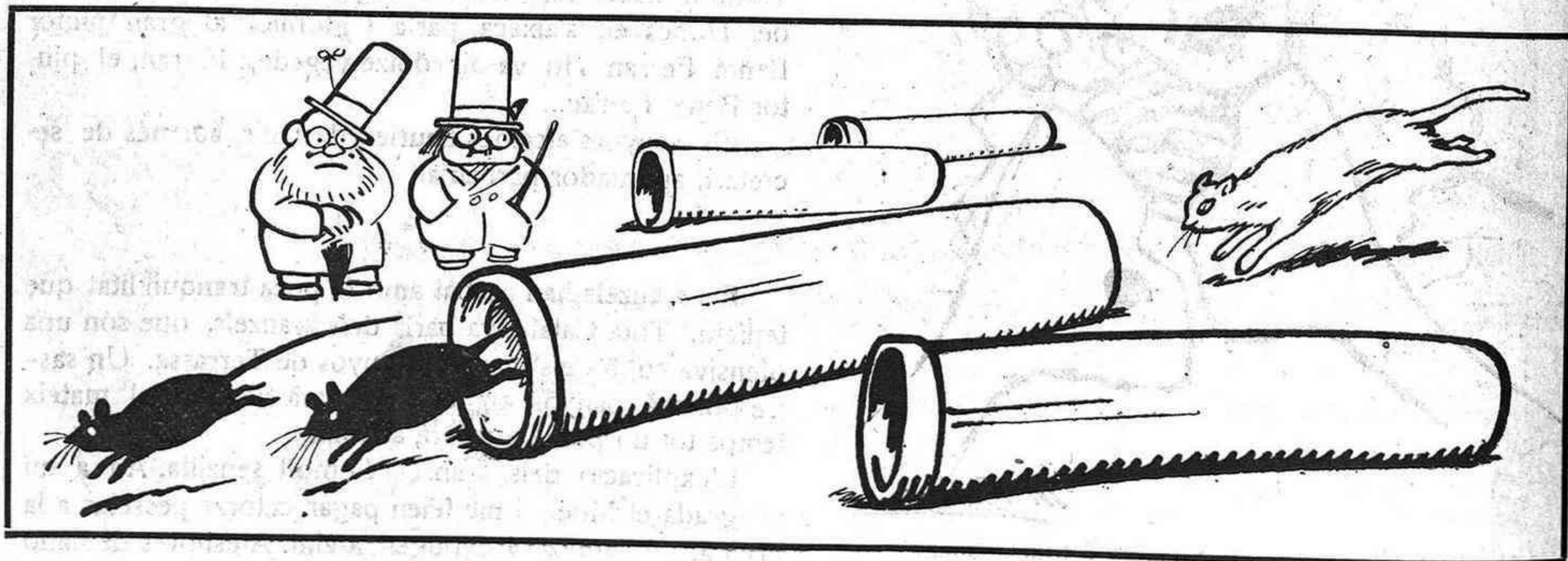
—Fulles de parra, que des de baix ningú veu, com no veurien res de lo que amaguen encara que no haguessin estat posades.

—Així, perquè En Puig i Cadafalch ha estat tan púdic.

—Deu ésser per a que no's tornessin vermelles les minyones, quan anessin a estendre la roba en els terrats veïns.

EL PUDOR DE «ROMEA»

Quan va estrenar-se *La Resclosa*, de l'Iglesias, apareixia el protagonista cordant-se la bragueta després de tenir un idili. Nosaltres, aleshores, trobavem aquell gest d'un atreviment extraordinari.

Com se va descobrir la teoria dels Ferrocarrils Metropolitans.

Quan estrena En Josep M.ª de Sagarra, surt sempre un minyó que intenta descordar-se. Així en *L'estudiant i la pubilla*. En Marsal, el protagonista, crida ubriac, a la pubilla:

—Au! Anem al llit.

Es treu el gec, es treu el cinturó. I un matrimoni al nostre costat, sentim que diu:

—Me sembla que ens en haurem d'anar, per la noia, perquè això comença a tirar per vodevil.

EL GRAN CAMBÓ

En Cambó, calla. No escriu articles. No anuncia conferències. No marxa a l'estranger. No fa córrer que's casa. No troba fórmules adoba-bancs. Abans ho omplia tot, i ara amb prou feines si apareix el seu nom en la gacetilla dels viatgers arribats de Madrid.

—En Cambó, el nostre Cambó baixa—diem als amics regionalistes.

Però els amics regionalistes estan plens de fe per el seu Cambó, i un d'ells ens respòn, amb una ironia sèria:

—Mirin. Jesús era fill d'una Verge. Doncs En Cambó és fill de Verges. Figuris!

D'uns dies ençà, sembla haver-se donat la premsa de Europa a parlar de Mme. Curie, que es troba a Nord Amèrica per a fer-se càrrec d'un gram de radium, ofert a la professora pels descendents del oncle Sam.

Un barco, fletat expressament, portà a Mme. Curie, des de França a New-York. Amb un tren posat a la seva disposició, passà la bona senyora a Cherbourg. Ultra els honors i els afalags amb que la presència de Mme. Curie ha sigut acollida, s'hi compta la seva estança a la Casa Blanca, on li ha retut homenatge el President de la República, encarregat d'entregar-li personalment el gram de radium.

Aquest gram de radium, quina pèrdua equivaldria a un cataclisme mundial, serà o està essent a hores d'ara, transportat a França, amb la major cura. Espanta, llegir les precaucions preses per a preservar la mercaderia de les dificultats del trasllat. Basti saber que un cop sotmés a no sé quin seguit d'operacions, s'ha procedit a repartir el gram de radium entre dotze tubus de vidre, els que's guardaran en una capsula feta de plati i de plom. Per a si hi mancava quelcom, s'ha dispost depositar la capsula en una habitació especial en la que no entrarà una rata, excepte Mme. Curie, i encara aquesta en el moment precís de incautar-se del tresor en miniatura.

Hi ha hagut, fins avui, qui ha mort del càncer. Tot fa suposar que les coses aniran altrament d'aquí en avant. Si com asseguren persones enteses en l'assumpte, basta un gram de radium per a infondir virtuts radiogràfiques a un nombre respectable de plomes d'aiguia clara, no és un disbarat creure que lo que mancarà dintre de poc temps seran malalts per a consumir la preciosa càrrega enviada a Europa pels senyors americans.

Sigui el que sigui el resultat de l'enrenou alçat en torn a la figura de Mme. Curie i el seu famós gram de radium, és deure dels profans, cedir el pas als fidels de la nova religió. I admirar, de passada, la fe ardenta de que dona proves Mme. Curie, autèntica Mare de Déu del Radium.

Potser no arribi a guarir a ningú. Potser del tarrabastall a que assistim, resti només el record d'uns dies de fressa. L'època dels miracles, ha passat malhauradament. Lo que no és obstacle per a apreciar en la senyora Curie a una devota de la tradició que consisteix en infondir a la humanitat soferta una guspira d'esperança.

Cosa sempre d'agrair.

Entre promesos dels més *aficionats*:

Ella.—M'estimes?

Ell.—Amb deliri.

Ella.—Oi que si no et poguessis casar amb mí et matriaries?

Ell.—Es lo que faig cada vegada que'm trobo en un cas semblant.

Aquest número ha passat per la censura

EL CINE, ESCOLA DE COSTUMS

—Veieu, nois?... Això no s'ha de fer.

Com se feu artista.

Sarah Bernhardt

Va passar la seva infància de col·legiala en el convent de Grandchamp (Versalles). Se sap que s'aplicava molt, i que les monges encarregades de la seva educació estaven assombrades del seu talent i del seu caràcter.

—Serà una santa o bé una pedra d'escàndol—deien. Quan acabà la seva educació, volia ésser monja.

Sa mare tingué un disgust molt fort, al saber la resolució de la seva filla.

—No s'affligeixi, mare meva—digué Sarah:—si vostè vol, no seré monja; però seré còmica.

D'extrem a extrem.

Això sol pinta el seu caràcter.

I sigué còmica.

Entrà al Conservatori.

Era allavors una nena magra, denarida, pobra i amb una mica més perd els exercicis d'ingrés. Afortunadament, recitant una faula de Lafontaine, va excitar l'interès del mestre Auber, l'immortal autor de la *Mutla*, que formava part del jurat, i va ésser admesa.

No sortí del Conservatori sense guanyar un premi.

Entrà en el teatre de la «Comèdia francesa». Era ambiciosa, i aquell aprenentatge que han de sofrir tots els

La resurrecció de Mary-Focela

principiants s'avenia molt malament amb el seu caràcter independent. No pogué aguantar *las perrerías* de la 'didada' i els envià a «dida».

Per fortuna, a París no hi falten teatres. Entrà al «Gimnas», del «Gimnas» a la «Porta de Sant Martí», i d'aquest al «Odeon».

En els dos primers havia passat poc menys que desapercebuda; en l'últim començà la seva fama, desempenyant papers importants en obres de Racine, Shakespeare i Coppée. Tenia admiradors, però no era encara una celebritat.

Començà a ésser-ho quan Víctor Hugo la va elegir reina, encarregant-li el paper de Donya Maria a l'estrenar *Ruy Blas*.

Com si el geni portentós del poeta hagués de infundir una vida esplèndida a una dona que cercava els medis de sobresortir sense trobar-los, succeí que l'endemà de l'estrena de *Ruy Blas*, a París no's parlava sinó d'ella.

En un moment caigueren les trabes de la indiferència i es desbordà el riu de l'entusiasme.

Ja no li faltava res per a fer-se cèlebre.

Els de la «Comèdia francesa», que l'havien deixada marxar poc després d'haver sortit del Conservatori, anaren a trobar-la, i li oferiren el primer lloc.

Sarah Bernhardt l'acceptà i allí acabà de cimentar la seva reputació.

Quan tingué les ales del geni, París li semblà estret per a ella.

Un puntillo amb el director M. Perrin i amb l'afamat autor Emili Augier, li serví per a tornar-los a enviar a «dida», costant-li la festa una indemnització de 140,000 francs.

Passà el Canal de la Manxa i se'n anà a Anglaterra. I allí començà la seva glòria internacional.

(D'una crònica de L'ESQUELLA DE LA TORRATXA, 1882).

La calma vui d'un vell de barba blanca
que parli amb llibertat del seu recort,
d'allò que a voltes dintre'l cor se tanca
i no eixiria si no fos la mort:
la il·lusió d'estimar, que quan ens manca,
la jòia ens lleva d'èsser un home fort.

Avio el pensament a la ventura,
i don la meva vida un capgirell;
sento a les venes la fredor futura
de la sang relliscant sota la pell;
al meu albir el pensament s'atura
i, tot de sobte, soc ja un home vell.

Miro, llavors, ben lluny la juvenesa
i concirós me poso a recordar
l'amor abandonat per timidesa
que no podré mai més reconquistar...
Lamento el resultat de ma feblesa
quan endarrera ja no puc tornar...

Quan l'existència sens remei s'acaba
i una veu confidenta em parla així:
—Aquell posat tan trist que no't deixava,
pots creure qu'era ben penós per mí;
m'haguessis preguntat si t'estimava
jo prest t'hauria contestat que sí!...

EUSEBI RODRÍGUEZ

EL SENYOR ESTEVE A LA SARAH

—Perdoni si no li fem els honors que es mereix, però és que'ns hem gastat els diners amb altres homenatges més castiços.

GLOSSARI

ELS HABITANTS DE LA LLUNA

Els que tenim la costum crònica de retirar tard, al arribar a un poble, tot seguit cerquem els companys de causa que també pateixen d'insomni i els trobem la mateixa nit: són els habitants de la lluna.

Aquests habitants es reuneixen en una taverna-restaurant que hi sol haver en un carreró esquifit, als volts de la plaça del poble.

En eixint del cine o del cassino, allí van compareixent amb santa calma els nocturns, que solen ésser dos o tres croupiers, un oficial (si hi ha guarnició), la cupletista amb la seva torna, un neurastènic que no té són i algun jugador dels que han fet bones.

La porta del «restaurant de nits» és sempre tancada. Com que és «de nits» i ha d'estar obert tota la nit, ni

per un etzar ho és mal d'obert; però es truca, es torna a trucar, i al cap d'una bona esperada, si un té temps i perseverància, a força de santa Insistència s'obre la porta i surt l'amo amb els ulls closos d'una són que porta atrassada de moltes nits.

S'encén l'electricitat i un s'entera d'aquell local, que sol ésser semblant als de tot arreu. Allí el taulell, amb aquelles rosquilles que ja han frequentat totes les mosques de la plaça i dels seus encontorns; allí els anuncis dels anissats que's destil·len a la regió, la màquina d'inflar gaseoses i les taules de repertori amb dugues cadires per taula.

Tothom entra ensopit i silenciós. Un va allí per a divertir-se, sapiguent que no's divertirà i va creient-s'ho amb resignació. I com que també un hi va per a menjar i no té gana, però ha de fer gasto, rumia que rumiarà lo que podria venir-li de gust, fa esperar a l'amo allí a peu dret, i al cap d'un quart acaba dient-li:

—Vostè mateix, porti lo que vulgui.

Lo primer que porta són olives: aquelles olives verdoses que han rodolat per tots els plats de tots els restaurants de nit. Per a no desairar i passar l'estona, un en menja mitja dotzena, i com que l'amo s'ha imaginat que vos agraden, ell que sí que porta més olives de les que han sobrat anteriors i que aniran sobrant per in eternum; després vé la sobressada, sobresseïda de tant pebre que fa venir sed, i després el beure, i quan s'ha begut i s'ha rebegut, arriba una truita d'ous, com solen ésser totes les truites, que eren del dia i són del vespre... i després formatge... i després res més.

Ningú ha menjat, però ningú es plany. Allí no s'hi va per a menjar, allí s'hi va per a no dormir, esperant el pro-

per dormir. La cupletista ha fet l'ullet a un dels croupiers, però el tal croupier no ha anat allí per a cupletejar sinó per a esperar el demati i no fa esment dels ulls cupletistes; el neurastènic, que no té són, es passeja amunt i avall per a veure si es cansa i pot adormir-se; els jogadors, que han fet bones, beuen cervesa i vinga cervesa; el militar demana unes cartes, se'n va a un recó i allí tot sol no se sap si fa el solitari o es tira l'auto-planeta, i l'amo de l'establiment, que és l'únic que no ha de dormir perquè és «restaurant de nit», cau damunt d'una cadira, i ronca que ronca una melodia per a distreure la concurrència i arrodonir l'ambient d'aquell quadre de juerga i d'expansió nocturna. Per fi, en l'esclatxa de la porta entra un raget de claror, i gràcies a Déu que ja s'ha fet de dia!

— Un ja ha complert i se'n pot anar al llit.

Els «habitants de la lluna» se'n hi van, i mentre els seguim anem pensant pel camí:

—I que és avorrit el divertir-sel

XARAU

La Sarah Bernhard, fou caricaturitzada, ara fa 40 anys, en L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

CELEBRITATS DRAMATIQUES

No hi ha dubte: en bona lluna
degué neixe Ara és aquí
lo caball de Sant Martí
del gran riu de la fortuna.

(Dibuix de l'inoblidable artista Manel Moliné)

L'OU COM BALLA

—Tu, escolà: ¿que és del dia?
—Potser no és del dia, però és fresc.

TELO ENLAIRE

ROMEIA

Els insistents i xardorosos aplausos amb que el públic subratllà cada final d'acte de *L'estudiant i la pubilla*, degueren convèncer al vigorós poeta Josep M.ª de Sagarra de que aquesta vegada sí que l'èxit fou espontani i sincer. Aquella nit—ens referim a la nit de la estrena—la sala del «Romea» era atapeïda d'espectadors; i no precisament espectadors adictes, fervorosos devots de l'autor de *Joan Enric*, que ja sap ell que no passen de *i due centi*, sinó que s'hi havien congregat, per contra seva, tots els admiradors d'En Lambert Escaler, il·lustre saineter que també estrenava una caricatura; tots els partidaris de la broma fàcil i la rialla grassa s'havien donat cita aquell vespre al carrer de l'Hospital. Tenia, doncs, En Sagarra, a la platea, doscents incondicionals contra sis-cents mal predisposats que no s'amagaven de dir, abans de començar: «Paciència!... Sort que després disfrutarem!»

No obstant, el dramaturg s'imposà a l'ambient rebel; dominà tot seguit al a caterva de «morenos» hostils; interessà vivament a tot aquell auditori «dominguero» que acabà per a entregar-se i aplaudir; donant-se un cas paradoxal insospitat: mentre els no iniciats, els inferiors que formen el gros públic, s'entusiasmaven amb les escenes capdals de *L'estudiant i la pubilla*, els esperits superiors, els refinats, els culturals ateneïstes, no s'amagaven de fer estemporànies demostracions de protesta, rient per sota el nas a cada frase xocant, i murmurant indiscreta i sorollosament a cada esclat de vigoria del poeta. Però, és clar, com que aquests *bons* amics eren els menys, l'obra triomfà espontaniament a pesar dels incondicionals que anaven disposats a venjar-se de les lectures que l'autor els hi encoloma abans de l'estrena. Per altra part: ¿A què fou degut aqueix èxit esclatant, aqueixos aplaudiments del públic veritable, del públic de l'Escaler?... Al nostre entendre fou degut a una espècie de laudatòria virada artística que semblà iniciar-se en el jove dramaturg. Fins ara, En Sagarra es vantava de independent; davant de *L'estudiant i la pubilla* tothom ha pogut veure en ell un canvi d'orientació i fins de maneres. En la seva darrera producció s'hi nota unes ganes de complaure a la fera, una pruija de fer concessions, que abans no demostrava. *L'estudiant i la pubilla*, es va apropant a obra «clàssica» de Teatre Català. Per la seva concepció robusta es diria filla d'En Guimerà (*Maria Rosa*); pel procediment efectista es podria tenir per neboda d'En Pitarrà (*Lo ferrer de tall*). D'aquí les velades ironies dels *exquisits* i *preciosistes*, antics admiradors d'En Sagarra. Era que aquest acabava de perdre el títol d'àrbitre en el reialme dels escollits, per a consagrar-se Capità mania en la República dels plebeus. Celebrem que el vigorós poeta tombi pels bons camins que li han de donar més fama i més diners. Ara no més falta que es dongui de baixa de l'«Ateneo Barcelonés» i de «Els amics de la Poesia» i es faci soci de la «Unión Gremial» i del «Niu Tranquil».

L'interpretació, bona; i la presentació notable.

—*Ninotets*, caricatura en un acte d'En Lambert Escaler, és un sainet sense mica d'argument, però molt graciós; plè de xistos espeterrants, d'escenes còmiques enginyoses i de tipus originals i ben dibuixats.

El seu únic defecte és l'excesiva llargada. Allò sembla el *Parsifall*... Si l'autor tingués bon acert en tallar i tallar despietadament—encara seria *Ninotets* obra per a representar-se una infinitat de vegades.

La Morera, l'Ayméric, En Montero, En Guitart, En Pallach, En Soler... i vaja, tots, molt acceptables.

TIVOLI

Des de'l passat dimecres que actua en aquest popular teatre la gran companyia francesa, de drama i comèdia, davant la qual hi ha el prestigiós nom de Monsieur De Verley.

TEATRE ROMEA

TOTS ELS DIES

PER CATALUNYA

EN MONTERO A LA SARAH

—Vostè per Catalunya?... Doncs, miri,... jo també.

En anteriors notes diguerem ja alguns dels projectes de aquesta companyia que actuarà pocs dies.

Inútil dir que el gros aconteixement serà la presentació de la genial Sarah Bernhardt, amb l'obra *Daniel*.

NOVEDADES

Avui, divendres, funcions a benefici del popular Anselm Fernández.

—Dijous que vé, inauguració de la temporada d'estiu, amb el debut de la acreditada companyia Alba-Bonafé.

Es posarà en escena la bonica estudiantina en quatre actes *La casa de la Troya*.

NUEVO

Han aconseguit una major concurrència de públic, d'ensà de les excelents interpretacions de *Joana l'embruixada* i de *Sherlock Holmes*, que han valgut repetides ovacions a la Vila i al seu marit.

Dimecres degué tenir lloc el benefici d'En Daví amb l'estrena de *Els Amants*, obra francesa traduïda per En Quimet Montero.

POLIORAMA

Un sainet, *La mujer de su casa*, del senyor Villar, ha obtingut una magnífica acceptació. Fou un èxit de rialles. L'argument no té gaire novetat, però el diàleg és molt graciós, i els artistes del «Poli» executen l'obra amb molta ciència.

PRINCIPAL-PALACE

Per a abans d'ahir, dimecres, estava anunciada l'estrena d'un nou quadre: *Hindoustan*, amb estupenda presentació,

en el qual les noies maques de la casa hi llueixen riquíssims i vistosos trajos.

En el número que vé hi direm la nostra.

GOYA

A hores d'ara la aplaudida companyia Robinne-Alexandre ja deu haver «tocat el dos». Les dues obres darrerament posades, *Le duel*, d'En Lavedan, i *Ruy-Blas*, d'En Víctor Hugo, amb tot i ésser de gèneres completament distints, ens afermaren en el convenciment de que la parella d'artistes francesos són uns grans comedians.

— Abans d'ahir, dimecres, degué debutar en aqueix afortunat teatre, la famosa companyia d'En Martínez Sierra, en la qual hi figura com primera actriu la admirable Caterina Bàrcena.

Obra inaugural: *Pigmalion*, del valent satíric anglès Bernard Shaw.

El personal és molt complert; i amés del repertori notabilíssim de costum, ens donaran a conèixer un sens fi de estrenes.

Bona sort!

CÓMICO

Fou estrenat un sainet, amb il·lustracions musicals: *Mo-distillas y Perdigonos*.

El llibre és gracioset: cinc quadres de caràcter popular, sense gaire argument i amb tipus bastant gastats, però el diàleg resulta agradable, per la seva soltura i fluidesa. Ade-

més, els xistus de tota mena de calibres hi són abundants; i això fa que el públic s'hi distregui de valent.

La musiqueta, bastant fluixa.

Els artistes del «Cómico» hi feren tot lo que bonament pogueren; i l'obra obtingué un èxit regular.

— Abans d'ahir, dimecres, degué anar la primera de *La pupila de Pestaña*, que encara no havem vist.

MUSIQUERIES

Molt interessants van resultant els concerts de l'Orquestra Pau Casals.

En la present sèrie han demostrat els professors una major seguretat i un més gran aplom baix l'experta batuta del genial mestre.

A cada sessió, les ovacions al ja famós director i als elements de l'orquestra han sigut més sorolloses.

En el quart concert foren justament aplaudides, *Otello*, overtura de Dvorak, la *Sinfonia n.º 3*, de Haydn, i d'una manera excepcional la cèlebre obra simfònica de Strauss, *Don Quixot*, que'ns ha deixat amb ganes de tornar-la a paladejar.

Fou discutida apassionadament la composició *Thebes*, d'En Fanelli, obra de l'època de transició. Ens semblà musica seriosa i notable, però no tothom fou de la mateixa opinió.

— Per a dimarts estava anunciat el quint i penúltim concert.

Com sia que no som a temps per a parlar-ne, reservem la nota per a la pròxima setmana.

—Es curios!... Encara trigarà tres anys a córrer, i ja ha fet una desgràcia.
—Oii!... Ha aixafat l'Ajuntament.

XERRAMEQUES ARTISTIQUES

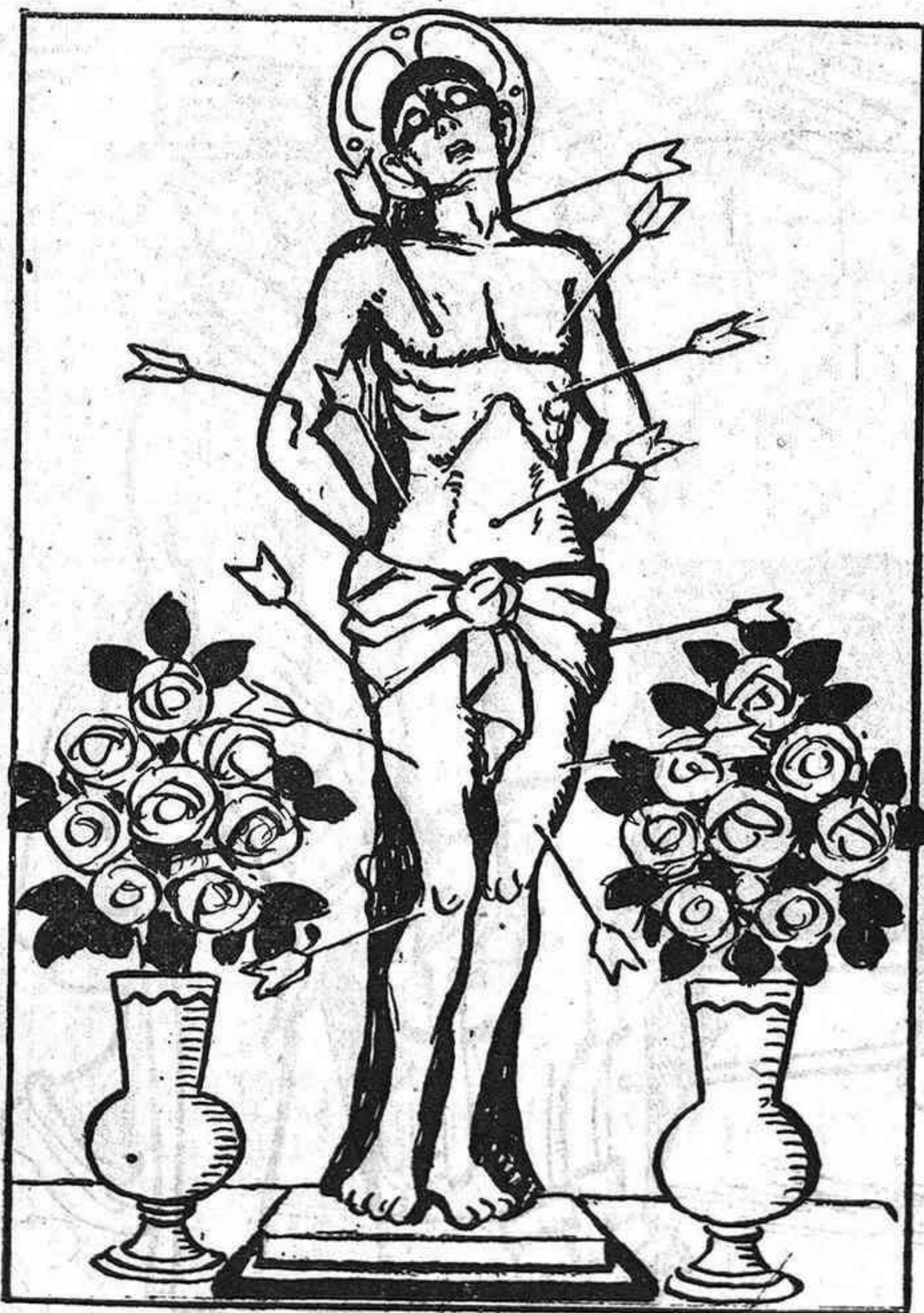
ELS MACOS DE BELLES ARTS—UNA ARTISTA DE BRAÓ

Després d'haver bromejat una miqueta amb els bunyolaires, ens pertoca donar una ensabonadeta als artistes que al Palau de Belles Arts hi fan el *maco* perquè sí, els quals no són altres que els que solen fer-lo per tot arreu; En Joanet Cardona, rodejat de mosses boniques vestides a la valenciana; l'Enric Galwey, gallejant de pintor masclé; l'Eugení Hermoso, que hi ha portat un *Cabrerillo* castellà d'allò més viu, amb la cabreta i tot; mestre Larraga, acompanyat de dos bodegons espeterants; En López Mezquita, que hi ha portat una *soledad* que molts li farien companyia; En Josep Maria Marqués, ara dedicat a tocar *vores del riu Besós*; En Lluís Masriera, amb un retrat d'upa i unes *Ombres reflexades* molt ben enteses; En Josep Nagné, qui des de Roma ha enviat una parella de *Pagesos italians* que el fan quedar d'allò més bé; En Pinazo Martínez amb una bonica *Rosa de thé* fresca i polida com un sol; En Nicolau Raurich amb un bodegó de *Fruits secs*, que deixa bocabadat pel seu realisme; En

Salvador de Solá, que hi ha penjat un *Tapiç xinó* que no té pocs miradors i En Domènec Soler, el qual ens demostra haver estat als Pirineus; tots ells de la colla del «Reial Círcol Artístic»; o sia la del *Casinet de Dalt*.

En quant als del *Casinet de Baix*, que de tot n'hi té d'haver dos al menys, en la nostra Barcelona, o en altres termes de la «Societat Artística i Literària de Catalunya», hi fan també el seu paper, perquè compten a les seves llistes de socis bon nombre de *macos*, (encara que bastants d'ells són també del *Casinet de Dalt*) pel que pugui succeir. Les pintures que més ens han agradat en aquesta secció són nomenades a tall de *llista de la bugadera*, les que segueixen.

Una *Tobillera* molt salau, d'En Borrás Abella; un *Paisatge* ben grapejat per mestre Cabanyes; el *Carrer de Sant Pere*, de Cadaquès, tocat per un solet que enamora, obra d'En Forn; el *Bosc de Bolònta* pintat per l'Isern Alié, que res té de *boloni*; uns interiors blaníssims per a reposar-hi tot llegint la *xerrameca*, preparats per En Martí Garcés; un espatec de *Jardins*, sortits de les mans savies i peludes d'En Meifren; una bella *Primavera* que durarà força, firmada per mestre Mongrell; uns *novios* valencianets que's *camelen* amb permís d'En Víctor Moya el seu *amo*; la casta *Susagna* sorpresa en el bany per l'aixerit Martínez Padilla, la qual mira de reüll, perquè és maca com ella, a la *Leda Moderna*, que també ha posat a la fresca En Pla i Rubio; els paisatges xarmants

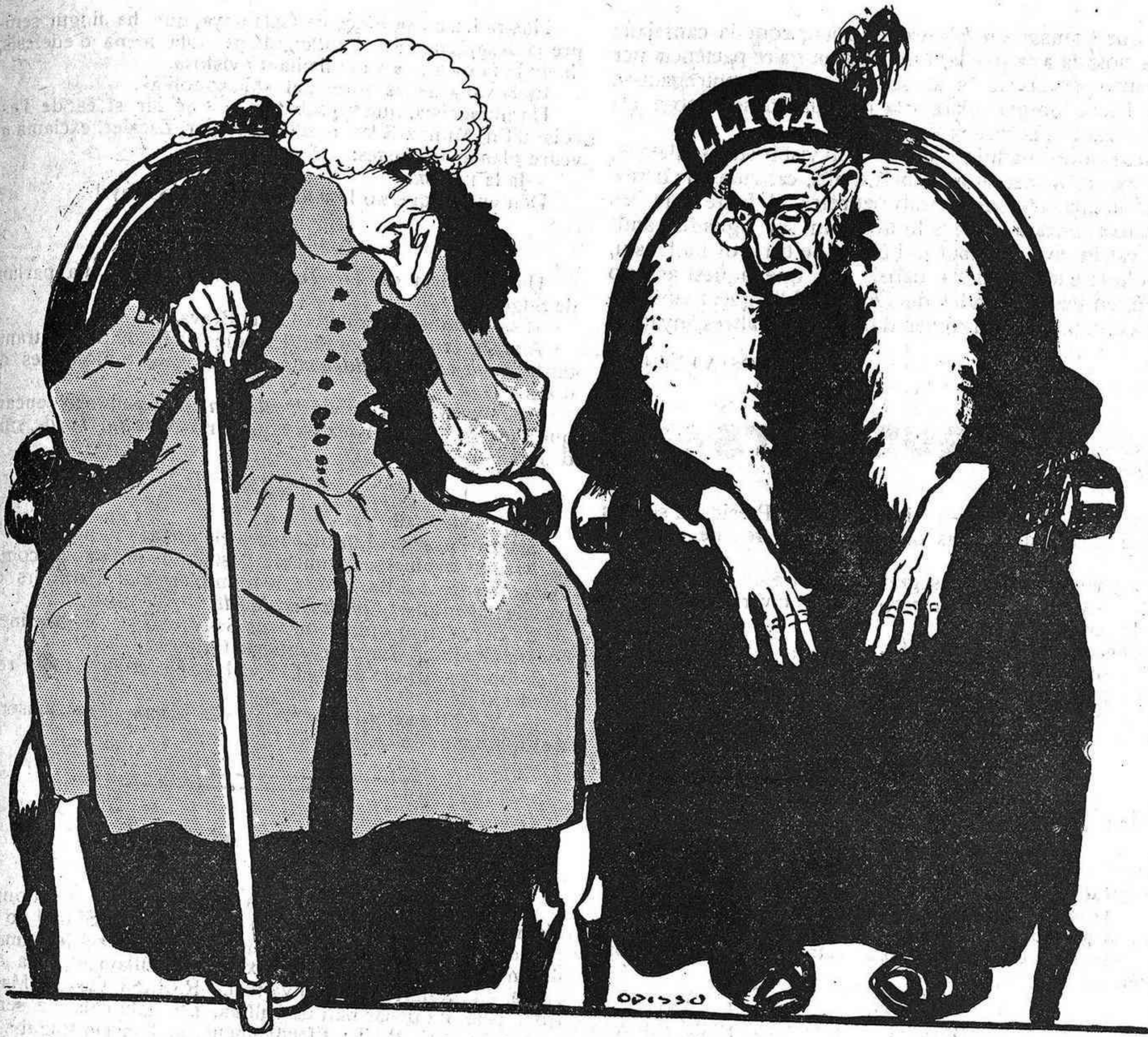
EL DESNU A LES ESGLÉSIES

Sant Sebastià, màrtir ..

...acabat de martiritzar per les disposicions moralitzadores del clero.

ANTIGUES COMEDIANTES

La Sarah. Totes dugues som velles de fer comèdia...
La «Lliga».—Sí; amb la diferència que a vostè l'han aplaudida molt i a mi m'han xiulat bastant.

d'En Puig Perucho, En Ros i Güell i *mícer* Tamburini; unes sales d'espectacles que semblen de debó, sorpreses per En Ricard Urgell en plena *tuncló*; dos interiors distingits com el seu autor, del jove Vidal i Quadras, i un parell d'altars barrocs que són un pa d'or, els quals ens parlen de la trassa d'En Carlets Vázquez, el qui cansat de fer dones maques, ara es dedica a la corda mística. En Quimet Mir presideix l'Exposició des de la *Sala d'Honor* voltat de formoses teles, i dient-nos:
—Aquest, sóc jo!

**

A «Ca'n Parés» se'ns ha presentat una artista nomenada Maria Fiter, tan decidida, que pinta figures i natura morta com qui campeix una cuina. Aquesta pintora ens agrada d'allò més en els bodegons, perquè li veiem un braó mascle en la pinzellada.

Em sembla [que aviat la podré qualificar de *maca*, com artista, s'entén, doncs, com a dona, ja 'deu ésser-ho.

C. ARBÓ

Embaf aquàtic

Amb les pluges persistents de tres mesos pel cap més baix, com si paguessim una pensió al Niàgara, l'agricultura no podrà desempenyar amb lluïment el paper que mare Naturalesa li té encomanat.

Aquella cançó de l'enfadós llegendària ha sigut parodiada enguany pel rei de les aigües, qui des del cel sembla disposat a fer-nos la santíssima traveta.

Poseu-vos unes sabates noves, de trenta pessetes per amunt, closes com una ametlla, i l'aigua que no troba interstici per on salicar regant les plantes dels peus, unes plantes que necessiten precisament de l'eixut per viure regalades, os entrarà pels ulls, doncs, ja els carrers, rera la impetuositat de tants xafecs, s'aplanen sota un gruix de mullader que els vianants que encara no s'han fet socis del «Club de Natació», s'hi enfonsen.

Les patates de la propera collita podran tirar-se a l'olla sense aigua. Ja, en entrar en escalfor, es despendran

de lo que s'amaga en la seva porositat, com la cansalada grassa posada a la paella, i no tindran gaire paciència per a aguantar apretaments al sac o al sarrió, entregant-se sense fer se pregar gaire a la llei que descomposa els cossos i eis hi perverteix l'alè.

I les pobres maduixes ¿no les heu vist tristoies i lletges, presentar-se al mercat a fer mal d'ulls, cansades de beure aigua i menjar terrossos, amb pedretes al fetge que les fan cruixir, encara que les hi donguin set aiguades, amb una cicatriu viva que tant pot ésser de caragol inofensiu, com d'una cuca de mala baba? ¿Oí que aquest any no deixen, en passar xafades dins el cistell llargarut amb coberta vermella, aquell róssec d'olor de les altres anyades?

A. COSTA I SENDRA

ESQUELLOTS

En Puig i Cadafalch—o sigui el nostre President, segons *La Veu*—acaba de fer uns quants quilòmetres de carretera oficial.

Indignat, telegrafia tot seguit al ministre de Foment: «Li participo que les carreteres del Govern estan pitjor que els camins d'Àfrica.»

Contesta del ministre:

«Té tota la raó.»

I com que *la raó es dona a un moro...* ara tenim carreteres africanes i moro President.

Que Alhá ens guardil...

Sembla que la famosa rifa dels «tres milions», celebrada el dia 21, fou un fracàs fenomenal pel Govern.

Ens en alegrem extraordinàriament.

«Qui tot ho vol, tot ho pert.»

«Qui molt abraça, poc estreny.»

I... «la mar, quan més té, més brama»

Els organitzadors de les «grans rifades nacionals» haurien de tenir en compte aqueixos refrans, i obrar en conseqüència.

S'ha inaugurat, al Born, el «Mercat Central de Fruites i Verdures».

Es un local de gran capacitat.

Dos cents carros de bledes, carabasses, pastanagues, etc., hi capigueren el primer dia, en l'acte oficial.

Sense comptar hi els regidors del districte.

No entenc els veïns de Ramelleres perquè mostren tan interès en que se'ls canviï el nom d'aqueix carrer.

Ramelleres!...

Volen un nom més poètic?...

El seu origen l'expliquen els historiadors barcelonins assegurant que en aquella via hi havia l'antiga fira de les floristes.

I d'aquí ve el nom de *ramelleres*: és a dir, nòies que feien rams de flors.

No vulguin, doncs, canviar el nom, que està ben bé. Canviïn si per cas els inquilinos o les inquilines que no siguin dignes de habitar-hi.

Serà gaire més bonic que ara es nomeni «Calle de Martínez», per exemple?

Ai, uix!

Nostra hermosa Plaça de Catalunya, que ha tingut sempre la desgràcia d'ésser enlletgida per tota mena d'edefesis, llueix ja fa dies una valla flamant i vistosa.

Es la valla de les obres del «Metropolità».

Un humorista, que no sabríem ben bé dir si és de l'escola d'En Muñoz Seca o d'En Lambert Escaler, exclamà al veure plantar les fustes:

—Ja la *vallem!*

Déu vulgui que no la *vallem* per masses anys!

Un articulista de *La Tarde* escrivia l'altre dia parlant de Sitges:

«Esa hermosa villa de la Costa Brava...»

Així s'escriu la geografia! La dolça platja de Subur, transportada per art de *badament* a més de cent quilòmetres de distància.

Aqueix escriptor, o viu *molt lluny* de Catalunya, encara que's mengi els «garbanzos» aquí, o no és de *La Tarde*, sinó d'entrada de fosc.

Oh, l'actualitat!

Sempre pràctics i oportunistes els nostres botiguers.

—Ara, els confiters, aprofitant l'estada de la famosa comedianta francesa a Barcelona, han omplert els aparadors de pastels dels titulats *Sarah Bernhardt*.

Es clar, d'aquí quinze dies els Senyors Esteves lleminers encara menjaran *Sarabs* d'aquesta fornada.

I com les trobin seques i velles, els confiters els respondran.

—Uil... Més vella i seca és la «de debò» i es conserva tant fina i tant dolça.

Respostes pagades

A. Monfort Boix: Entra en cartera.—J. B. Carbonell: No'ns acaba de fer la pesada, la veritat.—Abel: Si mal no recordem allò d'*El soldat* es publicà, retocat, en algun número de *La Campana*.—Reugno: Això és senzillament, una burrada.—V. Rafart Mari: No va mal.—R. Riu i Gener: Massa trist, això. Fa posar pell de gallina. En pel·licula de sèries estaria bé.—E. R. T.: Efectivament, ja l'havem tingut a les mans tres vegades. Es en cartera i sortirà; però perdoni, això de l'ordre de publicació és un mite. Depèn de tantes coses!...—Tatis: Rebut, i tantes gràcies. Va a *La Campana*.—J. Zurita Cervelló: Amb el temps sereu poeta, mestre:

«Si tu m'estimes,

jo et compraré

unes lligue-cames

i un sombrero de papê»

Coses més dolentes escriuen els fabricants de *cuplets*, i es fan cèlebres!—Un soci indio: Es de un ordre massa particular, aqueix assumpte. D'altra manera, amb molt de gust.—A. B. R.: M'ha semblat poc concís i poc clar.—Manso n.º 1.: Han sigut traslladats, si no tots bona part, a *La Campana*.—J. C. P.: Rebut, i tantes mercès.—F. P. C.: El sonet és excessivament tràgic; entra en cartera per a una altra ocasió.—P. del C.: El xisto final, además d'ésser molt «socorrido» el férem ja nosaltres al peu d'un dibuix.—Andresito: Ens quedem amb aquella «llonganiqueta» que parla de Limpías.—J. B. T.: No'ns acaba de resultar, Ll. Sans Fàbregas: Es molt *sentideta*, sí; però la inspira una mena de dolor íntim massa particular, massa «de barriada».

TOS, CATARROS, BRONQUITIS CRÓNICAS
SE CURAN RADICALMENTE CON LAS
CUATRO PESETAS BOTE

Gotas Helenianas

Pidanse en Farmacias y Droguerías

≡ Mapa de Europa ≡

Con la rectificació de fronteres després del tratado de paz firmado en Versalles

Precio

Ptas. 2'50

D'AQUI POCS DIES

Obra nova d'EN PERE COROMINAS

CARTES D'UN VISIONARI

PREU:

4 PESSETES

EDICIONS POPULARS D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2. ^a edició)	Ptes. 2
El místic. (2. ^a edició)	› 2 (Agotada)
Oracions. Amb música d'E. Morera. (2. ^a edició)	› 2
Fulls de la vida	› 2 (Agotada)
Els Jocs Florals de Canprosa. (2. ^a edició)	› 1'50
El bon polleia	› 2
Monòlegs. (2. ^a edició)	› 2
La bona gent	› 2 (Agotada)
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet. (Quart miler)	Ptes. 2 (Agotada)
El pati blau.	› 2 (Agotada)
El poble gris	› 2 (Agotada)
La mare. (8. ^a edició). (Quinzè miler)	› 2 (Agotada)
La «merienda» fraternal. (4. miler)	› 1'50
L'Alegria que passa.	› 1'50
L'hero.	› 2 (Agotada)
Llibertat!	› 2
La fira de Neuilly	› 2
Els savis de Vilatrista.	› 2 (Agotada)
L'auca del senyor Esteve (8. ^a ed.)	› 2
L'hereu Escampa	› 2 (Agotada)
En Tartarin als Alps	› 2
La llei d'herencia.	› 2
Aucells de pas.	› 2
La intel·lectual.	› 2
El redemptor	› 2
Cors de dona	› 2
El Teatre per dins	› 1'50
Dol d'«alivio»	› 1'50
El daltabaix	› 2
El titella pròdig	› 1'50

La nit de l'amor	› 1'50
Del Born al Plata. (Impressions de viatge.)	› 2 (Agotada)
Port-Tarascó, d'Alfons Daudet. Traducció.	› 2
El pintor de miracles	› 1'50
La Verge del Mar	› 1'50
El despatriat	› 2
El triomf de la carn	› 1'50
La illa de la calma (2. ^a edició)	› 2
L'Homenatge	› 1'50
La lepra.	› 1'50
L'Arma	› 1'50
L'envelat de baix	› 1'50
Glosari, per Xararú	› 2
El català de «La Mancha»	› 2
El pobre viudo.	› 2
A cà l'antiquari (Sainet.)	› 2
L'auca del senyor Esteve (Cinc actes) (2. ^a edició)	› 2
«Gente Bien» (Sainet) (3. ^a edició).	Ptes. 1'50
Els Naufrags	› 2
En Josepet de Sant Celoni (Novel·la picaresca)	› 2
«Souper-Tango» (Obra satírica en un acte)	› 1'50
La casa de l'art (Peça en un acte)	› 1'50
L'acaparador (Peça satírica en un acte).	› 1'50
Bataneros en comandita (Sainet de costums financeres en un acte)	› 1'50
El català de «La Mancha», tragi-comèdia en quatre actes	› 2
«Chauffeur... al Palace»!	› 1'50

Les cent millors poesies de la Llengua Catalana

Triades per E. MOLINÉ I BRASÉS

Pessetes 1'50

LLETRES CATALANES

VERS I PROSA

Selecció de treballs d'autors antics i moderns

per A. Rovira i Virgili

Pessetes 3

Agotada la obra **VICIO, NO: AMOR!!!** del notable escritor JOSÉ OLIVER BAUZÁ, se está procediendo a la nueva edición que pondremos a la venta muy en breve

NOTA.—Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliurances del Gir Postal o bé en segells de franqueig al llibreter Antoni López, Rambla del Mig, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, ademés 30 cèntims per a certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.

PASTELERIA

ADMIRADORS DE LA «SARAH BERNHARDT»

—Goita, tu; de bona gana li faria un homenatge.